

ledes at han dog maaske ikke personlig var uvillig til at gaa videre, havde man maaske den fornødne Løftestang" o. s. v. Jeg har altsaa dér haft en Følelse af, hvor det ærede Medlem fra Assens allerede den Gang stilede hen, men jeg maa indrømme, at i de følgende Aar gik man konsekvent den Vej at fastholde de to Tempis Politik. Det var under Følelsen af Bitterhed herover, at jeg, da jeg første Gang besøgte det ærede Medlems Valgkreds, i Slutningen af Aaret 1911, angreb det ærede Medlem ganske overordentlig skarpt. Jeg ved, at navnlig ved den Tale, som jeg holdt ved en Fællesspisning, har det ærede Medlem følt sig i høj Grad brøstholden. Det ærede Medlem mente blandt andet, at jeg havde angrebet ham rent personlig, endogsaa fra den ydre Side. Jeg vil hertil sige, at det beroede paa et galt Referat af en tilstedeværende Journalist, et Referat, der kunde give Indtryk af, at jeg overfor det ærede Medlem havde været meget langt ude. Jeg vilde gerne have dementeret denne Del af Referatet, men det var mig umuligt, syntes jeg, fordi jeg derved vilde være kommet til yderligere at understrege mine øvrige Udtalelser om den daværende Konseilspræsident, Ord, hvis Mening kort og godt var den, at jeg frakendte ham enhver Idealitet i Politik. Som Sagen nu ligger, erkender jeg, at jeg utvivlsomt har taget fejl; jeg vilde ønske, at jeg ikke havde brugt de Ord, men jeg kan for saa vidt ikke gøre nogen Undskyldning derfor, som den højtærede daværende Konseilspræsidents Politik var en saadan, at mine Udtalelser i Virkeligheden var fuldt berettigede; selv den Dag i Dag maa jeg erkende, at der endnu er et — vistnok for os alle — gaadefuldt Punkt, som Historien en Gang maa oplyse os om, nemlig hvordan den Svingning er sket, som en skønne Dag viste sig. Men denne Svingning kom altsaa, den kom hin berømte 23. Oktober, og den højtærede daværende Konseilspræsident forsøgte da at give forskellige Forklaringer, som er af ikke ringe Interesse for denne Sags Forstaaelse. Jeg skal kun minde om en eneste, den nemlig, at det ærede Medlem mente, at han aldrig nogen Sinde havde tabt Grundloven af Syne, og, som det

ærede Medlem siden har ladet forstaa, ikke var saa tilfreds med de Forlig, som var indgaaet, men disse Forlig laa nu indenfor Rammerne af Grundloven af 1866, og dem kunde man ikke komme udenom. Hvis dette er rigtigt, vil det altsaa sige, at de Gammelmoderates Forligspolitik ikke er ført af principielle Grunde — saaledes som f. Eks. det ærede Medlem fra Ringkøbing (J. C. Christensen) efter min Opfattelse driver sin Politik: han ønsker Forligene, disse er til syvende og sidst hans Natur og Politik —, men at det er en Politik under visse bestemte Forudsætninger, en, om man vil, nødtvungen Politik. Hvis dette er rigtigt, kaster det jo Lys tilbage paa det, der skete i 1894, da de Moderate sluttede Forlig om Provisorierne, og det kunde være interessant at fordybe sig deri, men det tillader Dagen og Tiden ikke. Jeg vil altsaa nøjes med at gøre opmærksom paa, at det ikke er uberettiget ud af alt dette at slutte, at der, trods alt, bag det hele bestandig har ligget en Idealitet, særlig paa Forfatningens Omraade, hos de Gammelmoderate. Dette er efter min Opfattelse blevet yderligere bekræftet under Sagens Gang. Jeg minder om det ærede Medlem fra Assens' Tale her under Behandlingen af Grundlovssagen, den havde en Karakter, hvorved den langt overgik alle andre Indlæg i Debatten. Den ligesom lyste op. Og jeg skal minde om det ærede Medlem fra Æbeltofts (N. Neergaard) Tale forleden, der ogsaa havde en ganske eksceptionel Karakter. Den Frigjorthed, hvormed dette ærede Medlem behandlede denne Sag fraoven nedefter uden at tage noget Hensyn til, hvad der kunde misforstaaes eller misfortolkes, viste, at det for ham paa en ganske egen Maade var Alvor med denne Sag. Jeg maa maaske ogsaa minde om Udtalelser af det ærede Medlem fra Verringe (Jensen-Sønderup) og det ærede Medlem fra Frederikshavn (Thomas Larsen). Kort og godt, der gaar i Grundlovssagen som en Strøm af Idealitet gennem den Fløj af det saakaldte Venstre, som man vel nok har Ret til at kalde et Efterladenskab i hvert Fald af de Gammelmoderate. Der har efter min Mening dermed aabenbaret sig en Slags naturlig Radikalisme hos de Moderate, som blandt andet sikkert var medvirkende til Udfaldet af det bekendte September-